

Oppsynsplan for Ulfsbakktunnelen for perioden 2019-2023 (Overvintringsplass for flaggermusarten bredøre)

Oppsynsplanen berører i første rekke og vil være et samarbeid mellom:

Grunneier 4061/8 (Ulfsbakktunnelen – bredøre/kulturminne):

Roar Bakkane, Brunlanesveien 316, 3267 Larvik

Norsk Zoologisk Forening – NZF (forvaltning):

Per Ole Syvertsen (leder i NZF) leder@zoologi.no

Norsk Zoologisk Forening – NZF (oppsyn):

Jeroen van der Kooij (NZFs flaggermusgruppe) jevader@online.no

Tormod Røed (NZFs flaggermusgruppe lokalt) kolibri@frisurf.no

Magne Flåten (NZFs flaggermusgruppe lokalt) Magne@Flaten.no

Andre nærliggende interessenter:

Fylkesmannen i Vestfold (Miljø- og samfunnsikkerhetsavdelingen):

Lene Berge fmvelbe@fylkesmannen.no (ansvarlig for oppfølging av nasjonal handlingsplan for flaggermus)

Larvik kommune (saker som vedrører Plan- og bygningsloven):

Kjetil Fevik kjetil.fevik@larvik.kommune.no

Larvik kommune (Miljøvernsjef):

Marit Vasbotten marit.vasbotten@larvik.kommune.no

Grunneier 4002/1 (Langevannstunnelen – kulturminne/flaggermus):

Mons Fredrik Kjørlaug, Tanumveien 135, 3267 Larvik

1. Formålet med oppsynsplanen

- Sikre at arten bredøre *Barbastella barbastellus* spesielt, og flaggermus generelt, har et trygt vinteroppholdssted.
- Legge til rette for at publikum kan benytte tunnelen i vår/sommer-perioden.

2. Bakgrunn for oppsynsplanarbeidet

- Tunnelen er eneste kjente overvintringssted i Norge for flaggermusarten bredøre, som er rødlistet, fredet og vurdert som kritisk truet (CR) i Norge, og som også er i tilbakegang i Europa for øvrig.
- Forebygge at andre interessegrupper utfører forskjellige fysiske arbeider ved og i tunnelen som kan være til skade og ulempe for overvintrende flaggermus.
- Forebygge at det gjøres hærverk i tunnelen.
- Ønske fra NZF om fra tid til annen å drive med undersøkelser i flaggermusbiotopen for å sikre habitatet.

3. Kort historikk om «Langevannstunnelen»

Ulfsbakktunnelen har et tverrsnitt på 1,5 x 2 meter med en vannrenne i den ene halvdel. I taket er det boret ca. 20 cm dype hull hvor det ble slått inn tilpassede treplugg med øyebolter (for å feste strømledninger og lamper?). Inngangspartiet mot øst har støpt tak og vegger ca. 15 meter inn i tunnelen. Den nærliggende Langevannstunnelen er en trangere tunnel som også benyttes av noen flaggermus for overvintring. Her er den østre inngangen stengt av jordras. Ulfsbakktunnelen og Langevannstunnelen ble på folkemunne bare kalt «Langevanns-tunnelen» (se kartet på side 4).

Ulfsbakktjønn er det reneste vannet i Vestfold med et siktdyp på hele 13 meter. Til sammenlikning er det seks meter sikt i Farris, som regnes som klart. Overflateavløpet fra Ulfsbakktjønn finner veien nordøstover gjennom Kleivertjønn og herfra videre gjennom Knappenålsbekken til Farriselva.

1870 – Kleivertjønn blir drikkevannskilde for Larvik. Dette var brunfarget vann med skikkelig myrsmak som ble kalt «kleiverakevitt».

1885 – Rørledning fra Ulfsbakktjønn avløste Kleivertjønn som byens hovedvannkilde.

1925 – Ulfsbakktjønn fikk pumpet ekstra vann fra Langevann gjennom to tunneler; Langevannstunnelen (110 m) og Ulfsbakktunnelen (598 m). Larvik Brannvesen hadde ansvar for drift og vedlikehold.

1953 – Farris ble hovedvannkilde. Ulfsbakktjønn fikk status som reservevannkilde. Først i 1985/86 ble Farris/Langstrand-området frakoplet Ulfsbakktjønn og tilkoplet Farris.

1997 – Ulfsbakktjønn fikk status som nødvannskilde.

4. Bruk av tunnelen og de nære uteområder

- Bruk av tunnelen styres av de oppslag som til enhver tid er hengt opp ved tunnelåpningene.
- NZF bestemmer, i samråd med grunneier, hva som kan gjøres hvor.
- Hogst av leskog mellom tunnelåpningen og Ulfsbakktjern følger Norges Skogeierforbunds PEFC-standard.
- NZF kan utføre praktisk arbeid med å registrere bredørens forhold i og ved tunnelen. Dette utføres slik at det blir minimalt med forstyrrelser.

5. Hva som er tillatt og hva som ikke er tillatt

- Tunnelen er stengt for alminnelig ferdsel fra 1. september til 1. mai.
- Tunnelen kan benyttes av turgåere, skoleklasser mfl. i perioden fra 1. mai til 1. september.
- Ugrunnet opphold i tunnelen er ikke tillatt.
- Det er ikke tillatt å hogge løs/fjerne/flytte på steiner på stien/veggene/taket eller i bekkeløpet inne i tunnelen.
- Man ferdes i tunnelen på eget ansvar. Bruk av hjelm anbefales.
- NZF kan sjekke tunnelen i vinterhalvåret og utføre nødvendige målinger av forholdene inne i og utenfor tunnelen.
- Informasjon til og samarbeid med de som bor lokalt i området optimaliseres.

6. Konkrete mål man ønsker å oppnå

Det er en hovedmålsetting at tunnelen blir og opprettholdes som et optimalt overvintringssted for bredøre. Om nødvendig kan den holdes stengt også i flaggermusenes svermingstid i august og september.

7. Naturmangfoldloven og annet lovverk

Arealplaner, byggesaker, skogbrukssaker og andre saker hvor kommunen er myndighet skal behandles etter de miljørettslige prinsippene i §§ 8-12 i Naturmangfoldloven. Hensynet til bredøre som kritisk truet art skal utgjøre en viktig del av vurderingen.

Området bør ved rulleringen av neste kommuneplan vurderes som hensynssone for bredøre.

Fylkesmannen i Vestfold er ansvarlig for oppfølgingen av nasjonal handlingsplan for flaggermus. Oppfølgingen av lokaliteten for bredøre utgjør en del av dette arbeidet.

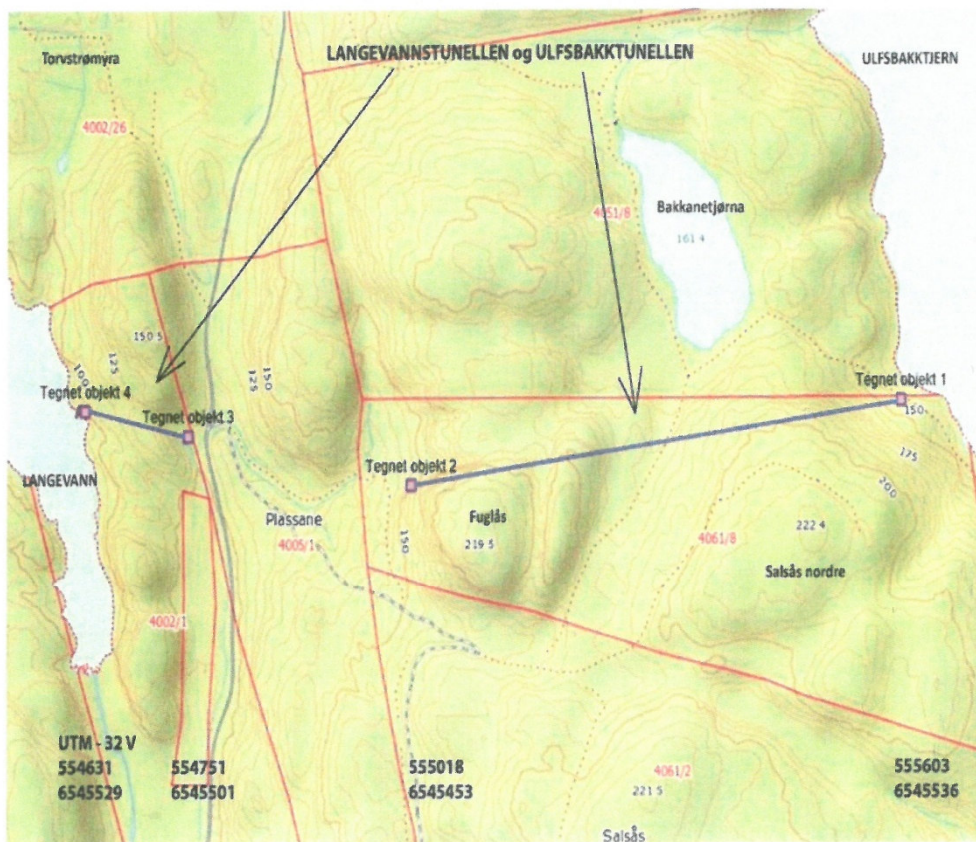
8. Endringer

Dersom det ønskes endringer i forbindelse med Ulfsbakktunnelen må det tas kontakt med NZF (leder@zoologi.no) som vil kunne gi faglige råd.

9. Ansvar og tiltak

- NZF har ansvar for å åpne og lukke tunnelen.
- Brukere av tunnelen har ansvar for å ta med seg eget søppel.
- NZF kan stenge tunnelen permanent/midlertidig dersom det bedrives hærverk eller andre skadelige aktiviteter i tunnelen.
- NZF påtar seg ikke økonomiske forpliktelser i forbindelse med oppfølging av oppsynsplanen.

Kart over området

Larvik
20.10.2018

Oppsynsplanen er OK.
Grunneier kan i perioden forlange endringer i planen ved behov.

Roar Bakkan

Roar Bakkan (Grunneier)

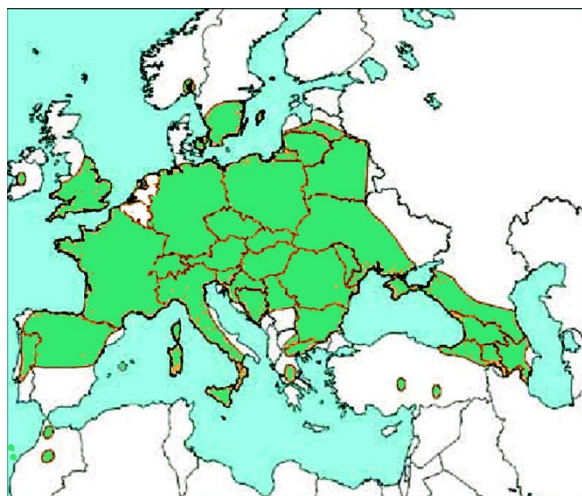
Per Ole Syvertsen

Per Ole Syvertsen (Norsk Zoologisk Forening)

VEDLEGG: Artsdatabankens beskrivelse i Norsk Rødliste 2015

Bredøre (*Barbastella barbastellus*)

Fram til januar 2008 forelå det kun fire kjente og sikre eldre funn av enkeltindivider i Norge, fra perioden 1896-1949 (jf. Isaksen mfl. 1998, Syvertsen & Isaksen 2007). Funnene var gjort i området fra Oslo til Drammen. Begrenset søk med flaggermusdetektorer i de kjente forekomstområdene på 1990-tallet førte ikke til nye funn, men undersøkelsene hadde ikke et slikt omfang at det ble sannsynliggjort at arten var forsvunnet.

I januar 2008 ble bredøre igjen påvist i landet, idet et individ i dvale ble observert og fotografert i Ulfsbakktunnelen i Larvik, Vestfold (Flåten & Røed 2009). Et individ (formodentlig det samme) var til stede under to nye besøk samme vinter, seinest 10. februar, men hadde flyttet seg noe. Tunnelen var denne vinteren ikke fysisk stengt for publikum og ble benyttet som trim- eller turvei. I slutten av april, etter at det var sjekket at dyret ikke lenger var til stede på lokaliteten, ble funnet gjort kjent for omverdenen. I respons på dette framkom det opplysninger om at et individ var observert og fotografert på samme lokalitet 17. desember 2006, muligens også allerede 5. mars 2004 (Flåten & Røed 2009).

Høsten 2008 ble det installert stengsler med låsbar dør i tunnelen, og tunnelen har siden vært avstengt i dvaleperioden slik at forstyrrelsen fra ukontrollert trafikk ble eliminert. Det er registrert ett individ i dvale i tunnelen i alle vintrene fra 2008/2009 til 2013/2014, bortsett fra i 2009/2010 og 2010/2011, da det ble funnet to individer (NZFs flaggermusgruppe, unpubl.). Det er gjennomført et ganske omfattende søk etter arten i Ulfsbakktunnelens omland og på en del andre aktuelle lokaliteter i Oslofjordområdet om sommeren (med flere teknikker), hittil uten suksess (bl.a. Zeale 2012).

Vinterforekomsten i Ulfsbakktunnelen er derfor den eneste kjente nåtidige forekomst av arten i Norge. Ut fra en generell modell for egnet bredørehabitat, undersøkelse av habitatet i en del antatt egnede områder i Oslofjordområdet, og artens forekomst i Larvik over en årrekke, konkluderte Zeale (2012) med at det var stor sannsynlighet for at det finnes en ynglende bestand av bredøre i dette området.

Vi antar at den norske bestanden utgjør mindre enn 50 reproduserende individer og den blir klassifisert som CR etter D1 kriteriet. Arten er i hovedsak stasjonær (Hutterer mfl. 2005), og den er regnet som Sterkt truet (EN) i Sverige (Gärdenfors 2010). Da arten synes å ha mindre mobilitet enn mange andre flaggermusarter og er plassert i en høy rødlistekategori i vårt nærmeste naboland, anses en nedgradering av norsk klassifisering som uaktuelt selv om reproduksjonsstatus i Norge er ukjent.

Kjennetegn

Bredøren er en middelsstor flaggermus med et vingespenn på 27-28 cm og ca. 15 mm lange ører som møtes midt på pannen. Pelsen er svart med lyse tupper som gir et litt gråspregt inntrykk.

Trusler

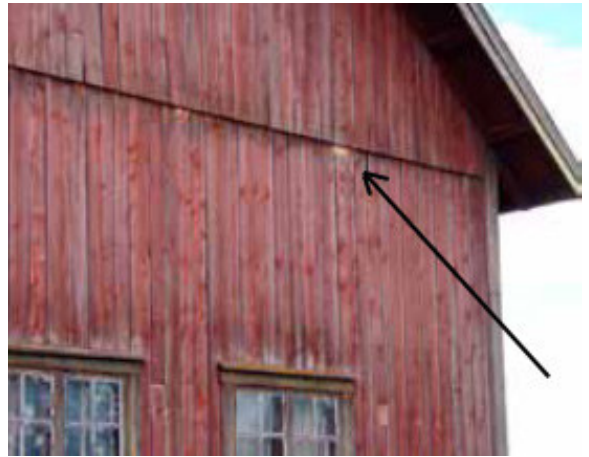
Bredøre lever nesten bare av små nattsommerfugler og har dermed trolig den smaleste næringsnisjen av alle flaggermusarter i Europa. Uheldig sprøyting av inn- og utmark kan derfor påvirke mattilgangen.

Arten er i tilbakegang i hele Vest-Europa.

Ødeleggelse av artens yngleområder (flatehogst av gammel skog med mange trær med løs bark og andre hulrom) har trolig betydd mest for den sterke tilbakegangen.

Forstyrrelser på overvintringsplasser må unngås. Derfor viktig at gruveganger o.l. overvintringsplasser stenges med gittring.

Renovering av eldre bygninger og felling av gamle/hule trær om sommeren kan ødelegge for yngleplasser.

Tiltak

Beskytte potensielle yngleplasser (hule trær, gammelskog med trær med løs bark). Opphenging og stell av egnede flaggermuskasser. Montering av gitter foran underjordiske overvintringsplasser. Restaurere forfalne, potensielle overvintringsplasser for å hindre trekk, frost og uttørring. Kartlegge og bevare fødesøksområder i nærheten av yngleplasser.

Fødesøksområder

Jakter oftest i de frie luftmasser opp til tre-topphøyde. Ynglekoloni under barkflak på gamle trær, i hule trær o.l. Jakter inntil ca. 4 km fra boplassen. Bildet viser typisk jaktbiotop. Trekker ut mot kysten når det er mindre insekter i innlandet på ettersommeren.

